

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Кючюк Джамілі Рустам Кизи
„Організаційно-педагогічні умови підготовки вчителів у вищих навчальних закладах Республіки Туреччина в умовах інтеграційних процесів (друга половина XX – початок XXI століття)” на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук із спеціальності 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки

Необхідною умовою інтеграції освіти України в європейський простір є розбудова її національного освітнього простору на гуманістичних принципах західної цивілізації. Аналіз євроінтеграції освіти України показує нагальну потребу в утвердженні гуманістичних, особистих і соціальних цінностей, які будуть бар'єром ринкового поширення в освіту. Однією з умов формування освітнього європейського простору є подолання згубних звичок, збереження та відродження національних освітніх традицій. Євроінтеграційні процеси в освіті ґрунтуються на принципі національної самобутності освітніх систем. Європейська спільнота з великою пошаною ставиться до освітніх систем різних країн. Адже світоглядно-ціннісною засадою європейської освіти була і залишається єдність у розмаїтті. Така єдність виявляє себе у різноманітності національних систем освіти, які узгоджуються з європейськими стандартами. Незаперечною особливістю західноєвропейської культури є традиції. Процес об'єднання Європи та його поширення на Схід супроводжується формуванням спільного освітнього й наукового простору та розробкою єдиних стандартів і критеріїв. Тому великий інтерес становить вивчення досвіду зарубіжних країн – найближчих сусідів України із реформування та розвитку системи освіти.

Глибоке знання проблеми, ступеня її розробленості дозволило Кючюк Джамілі чітко сформулювати мету - з'ясувати організаційно-педагогічні умови підготовки вчителів у системі вищої педагогічної освіти Республіки Туреччина та окреслити можливості творчого використання прогресивного турецького досвіду в аспекті досліджуваної проблеми в Україні, а також завдання свого дослідження, з нових позицій підійти до висвітлення ряду питань, спланувати їхнє розв'язання.

Зміст дисертації відповідає поставленим завданням і визначеній логіці наукового дослідження. Структура дисертації продумана. Розглянуті наукові положення вірогідні, що забезпечується теоретико-методологічною обґрунтованістю основних положень; використанням комплексу методів адекватних меті і завданням дослідження. Так, у першому розділі **«Теоретичні основи підготовки вчителів у системі вищої освіти Туреччини»** – обґрунтовано методологічні засади проведеного дослідження; висвітлено історико-педагогічний аспект підготовки вчителів у Республіці Туреччина; розглянуто соціально-політичні та соціокультурні передумови реформування вищої педагогічної освіти країни; окреслено місце освітньої системи Туреччини на тлі законодавчого забезпечення євроінтеграційних процесів. Оскільки,

досліджуваний феномен розглядається в контексті євроінтеграції, дисертантка справедливо обґрунтовує доцільність аналізу понять: інтеграція, модернізація, освітня реформа, що відображають специфіку організаційно-педагогічних умов підготовки вчителів у вищих навчальних закладах Туреччини в окреслений період. Простежено їх взаємозв'язок. Інтеграційний процес визначається як цілеспрямована зміна кількісних і якісних характеристик системи педагогічної освіти в Туреччині в європейському і світовому освітньому просторі за єдиними вимогами Болонської конвенції. Аналіз змісту першого розділу дисертації дає право стверджувати, що дисертантка правильно визначає позитивну динаміку останніх років у сфері вищої освіти в Туреччині як у кількісному, так і якісному аспекті, як результат продуманої державної політики, що виявляється в таких напрямках, як: перехід до суспільно-державної моделі управління вищою школою, широке впровадження відкритого прийому абітурієнтів до вищих навчальних закладів, наявність предметної системи навчання, яка передбачає широкий вибір студентами навчальної програми, рівня освіти, що відповідає власному рівню здібностей і можливостей. Разом із тим система вищої педагогічної освіти Республіки Туреччина характеризується особливостями, основними з яких є: національна основа підготовки педагогічних кадрів, що передбачає вивчення циклу дисциплін, пов'язаних із історією Туреччини, її культурою, традиціями, мистецтвом, літературою, релігією. Характеристика етапів розвитку вищої педагогічної освіти Республіки Туреччина передбачає її розгляд, по-перше, на тлі євроінтеграційних процесів; по-друге, з урахуванням політичних, культурних, економічних, соціальних, конфесійних особливостей країни, що безпосередньо впливало на зміст, форми і методи підготовки вчителів країни.

У другому розділі – **«Організаційно-педагогічні умови підготовки вчителів в Туреччині в контексті євроінтеграційних процесів (кінець ХХ – початок ХХІ століття)»** – окреслено сутність функціонально-структурної та управлінської модернізації педагогічної освіти Туреччини, охарактеризовано змістовий та операційно-діяльнісний компоненти підготовки вчителів у країні та стратегії її модернізації в умовах інтеграційних процесів, представлено результати порівняльного аналізу української та турецької моделей педагогічної підготовки у ВНЗ та перспективи їх взаємозбагачення.

Дисертанткою зібрано й узагальнено важливу інформацію про те, що функціонально-структурна та управлінська модернізація педагогічної освіти Туреччини передбачає: трансформацію підходів до її управління, актуалізацію проблем якості та її оцінки в контексті євроінтеграційних процесів; розробку і трансформацію моделі педагогічної освіти, оновлення змісту, форм і методів професійного навчання в університетах країни. Дисертанткою охарактеризовано вплив організаційно-педагогічних умов на вдосконалення змістового та операційно-діялісного компонентів підготовки вчителів Туреччини в контексті євроінтеграційних процесів. На основі аналізу сучасних форм, методів і засобів професійної підготовки вчителів Туреччини дисертанткою виявлено їх схожість з українськими і загалом європейськими та з'ясовано, що особливістю турецької системи вищої педагогічної освіти є

наявність тьютора, який допомагає студентові у виборі й реалізації освітньої траєкторії на педагогічному факультеті, а також широке використання технології створення особистісно орієнтованої ситуації, яка характеризується: реалізацією діалогічності в різних її формах і модифікаціях.

Дисертація характеризується науковою новизною, яка полягає в тому, що на основі автентичних джерел *вперше* у вітчизняній педагогічній науці здійснено цілісний комплексний аналіз підготовки вчителів Республіки Туреччина в умовах інтеграційних процесів (кінець ХХ – початок ХХІ століття), визначено організаційно-педагогічні умови, етапи становлення та модернізації вищої педагогічної освіти Туреччини, виявлено й обґрунтовано тенденції реформування підготовки вчителя в Республіці Туреччина в умовах євроінтеграційних процесів, розкрито особливості моделей підготовки вчителів у Республіці Туреччина та Україні, визначено перспективи їх взаємозбагачення, введено в науковий обіг вітчизняної педагогічної науки нові факти і поняття, що характеризують підготовку вчителя в системі вищої освіти Туреччини; удосконалено методи порівняльного педагогічного дослідження; подальшого розвитку набули положення щодо модернізації вищої педагогічної освіти в Україні з урахуванням досвіду підготовки вчителя у Республіці Туреччина в умовах євроінтеграції.

Практичне значення дослідження визначається тим, що основні положення та висновки дисертації можуть слугувати матеріалом для розробки програм підготовки майбутніх учителів з використанням турецького досвіду. Матеріали дослідження збагачують зміст навчальних дисциплін «Порівняльна педагогіка» й «Історія педагогіки».

Результати дисертаційного дослідження пройшли належну апробацію на наукових конференціях різного рівня, опубліковані у фахових виданнях.

Вірогідність та надійність результатів дослідження забезпечується багатою джерельною базою та виваженими методологічними концептами дослідження.

Водночас дисертація не позбавлена деяких недоліків і тому необхідно висловити такі зауваження і побажання:

1. У дисертації, де автор аналізує базові поняття дослідження, бажано було б більше уваги приділити підходам турецьких учених до трактування основних категорій дослідження.
2. Вважаємо, що дисертаційне дослідження тільки виграло б, якби в ньому було глибше проілюстровано найбільш яскраві інноваційні пропозиції щодо можливого використання прогресивних ідей досвіду Туреччини організації навчального процесу в умовах євроінтеграції в університетах у системі вітчизняної університетської освіти, що відображають специфіку турецького досвіду в цій галузі (С.191-192).

3. Щодо підготовки автореферату дисертації зауважимо, що подання рисунків і таблиць при висвітленні матеріалу дисертації в авторефераті тільки збагатило б його та сприяло кращому усвідомленню організаційно-педагогічних умов підготовки вчителів у вищих навчальних закладах Туреччини в умовах євроінтеграції.

Перелічені недоліки не є принциповими і не зменшують наукову новизну та практичну значущість дослідження та не впливають на його загальну позитивну оцінку.

Аналіз дисертаційного дослідження на тему "Організаційно-педагогічні умови підготовки вчителів у вищих навчальних закладах Республіки Туреччина в умовах інтеграційних процесів (друга половина XX – початок XXI століття)", автореферату та праць здобувачки, опублікованих за темою, свідчить, що дисертація за актуальністю, змістом, обсягом, науковою новизною, обґрунтованістю наукових положень, практичним значенням, якістю оформлення та повнотою викладу є самостійним, цілісним, завершеним дослідженням, що відповідає вимогам п. 9, 11, 12, 13 "Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника", затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567, вимогам, які ставляться до робіт, поданих на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук, а її авторка – Кючюк Джаміля Рустам Кизи – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук,

старший викладач кафедри іноземних мов

Житомирського військового інституту ім.С.П. Корольова

О.Б. Слоньовська